

003377

2006
GEOGRAPHY - II (Optional)
भूगोल - II (वैकल्पिक)

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in **English** or in **Marathi**.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is **Compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Use of map-stencils is allowed.
नकाशाची स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
- (v) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (vi) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vii) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

P.T.O.

1. Answer *any four* of the following (10 marks each) :

खालीलपैकी कोणत्याही चार उपप्रश्नांची उत्तरे द्या. (प्रत्येकी 10 गुण) - 40 गुण.

- (a) Describe with the help of map, the annual distribution of rainfall in India.
नकाशाद्वारे भारताच्या वार्षिक सरासरी पर्जन्यमानाचे वितरण द्या.
- (b) Describe the factors those responsible for the limited use of surface water in India.
भारतात पृष्ठीय पाण्याच्या मर्यादित वापरास कारणीभूत असलेल्या घटकांचे वर्णन करा.
- (c) Describe in brief the industrial divisions of Maharashtra.
महाराष्ट्राचे औद्योगिक विभाग थोडक्यात वर्णन करा.
- (d) What are environmental hazards ? Describe flood situation as an environmental hazard with reference to causes, consequences and management.
पर्यावरणीय आपत्ती म्हणजे काय ? कारणे, परिणाम व व्यवस्थापन या दृष्टीने पूर परिस्थितीचे वर्णन करा.
- (e) What steps should be taken to eradicate the poverty of small and marginal farmers of Maharashtra.
महाराष्ट्रातील छोट्या व अल्प भूधारक शेतकऱ्यांची गरीबी दूर करण्यासाठी कोणत्या उपाय योजना करता येतील ?

www.mpscmaterial.com

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain how India's geographical location is internationally important. 10
भारताचे भौगोलिक स्थान आंतरराष्ट्रीयदृष्ट्या कसे महत्त्वाचे आहे ते स्पष्ट करा.
- (b) Describe geological regions of India. 15
भारताच्या भूगर्भिय (Geological) विभागांचे वर्णन करा.
- (c) State how Himalaya has affected almost all the aspects of India. 15
हिमालयाचा भारताच्या सर्वच क्षेत्रावर कसा परिणाम झालेला आहे ते स्पष्ट करा.

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain why the terrorism has increased along the land frontiers of India. 10
भारताच्या भूसीमालगत निर्माण झालेल्या दहशतवादाचे स्पष्टीकरण द्या.
- (b) Describe the major earthquake affected region of India. 15
भारताच्या प्रमुख भूकंपप्रवण क्षेत्रांचे वर्णन करा.
- (c) Eastern foothills of western ghats have profound influence on the economy of Maharashtra. Explain. 15
पश्चिम घाटाच्या पूर्व पामध्याच्या प्रदेशाचा महाराष्ट्राच्या आर्थिक स्थितीवर मोठा प्रभाव आहे - स्पष्ट करा.

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Describe the soil types of Deccan Plateau. 10
दख्खन पठारावतील मृदा प्रकारांचे वर्णन करा.
- (b) Mention economic importance of Indian Forests. 15
भारतीय जंगलांचे आर्थिक महत्व विशद करा.
- (c) Describe the reserves, production and distribution of coal of Gondwana period in India. 15
भारतातील गोंडवाना कालखंडातील कोळशाचे साठे, उत्पादन व वितरणाचे वर्णन करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Illustrate with examples how the physical factors are responsible for uneven population distribution in India. 10
प्राकृतिक घटक भारतीय लोक संख्येच्या असमान वितरणास कसे कारणीभूत आहेत ते सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (b) Explain how pollution is one of the major problem of urban centres. 10
प्रदूषण ही नागरी क्षेत्रांची प्रमुख समस्या कशी आहे ते स्पष्ट करा.
- (c) Take a brief account of Drought Prone Area (DPA) development programme. 10
अवर्षण प्रवण क्षेत्राच्या विकासाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- (d) Explain the Geo-Political importance of Indian ocean. 10
हिंदी महासागराचे भू-राजनैतिक (Geo-political) महत्त्व विशद करा.

www.mpscmaterial.com

- o O o -

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Describe different methods of soil conservation used in India. **10**
भारतात मृदा संधारणासाठी वापरात असलेल्या विविध पद्धतींची चर्चा करा.
- (b) Mention the types and distribution of forests in Maharashtra. **15**
महाराष्ट्रातील जंगलांचे प्रकार व वितरण द्या.
- (c) Explain the impact of energy crises on economy of India. **15**
उर्जा समस्येचे भारताच्या आर्थिक स्थितीवर होणारे परिणाम विशद करा.

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Discuss the need of 'Second Green Revolution' in India. **15**
भारतात 'दुसऱ्या हरित क्रांतीची' गरज का आहे याची चर्चा करा.
- (b) Give a brief account of Drug and Pharmaceutical industry in India. **10**
भारतातील ड्रग (Drug) व औषध निर्माण उद्योगाचे संक्षिप्त विवरण द्या.
- (c) Discuss the Export Promotion Zones Policy of India. **15**
भारताच्या निर्यात वृद्धी विभाग (EPZ) धोरणाची चर्चा करा.

P.T.O.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Describe various factors responsible for low agricultural productivity of India. 15
भारताचे शेतीच्या कमी उत्पादकतेला कारणीभूत वेगवेगळ्या घटकांची चर्चा करा.
- (b) Explain why the Iron and Steel industry is located in Mineral belt of India. 10
भारतातील लोह व पोलाद उद्योग भारताच्या खनिजपट्ट्यात का केंद्रित झालेला आहे ते स्पष्ट करा.
- (c) Take a brief survey of tourism development of Maharashtra. 15
महाराष्ट्रातील पर्यटन व्यवसायाच्या विकासाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What is migration ? Why it is on large scale in Mumbai ? 10
स्थलांतर म्हणजे काय ? ते मुंबईत मोठ्या प्रमाणावर कां घडते ?
- (b) Illustrate with diagrams the pattern of rural settlements. 10
आकृतीसह ग्रामीण वस्तीचे आकृतीबंध (pattern) स्पष्ट करा.
- (c) Give an account of recent development of Command Area Development (CAD) programme. 10
प्र-क्षेत्र विकास (कमांड एरिया डेव्हलपमेंट) योजनेच्या अलिकडील काळातील विकासाचा आढावा घ्या.
- (d) Explain the geographical basis of Indian Federation. 10
भारतीय संघराज्याचे भौगोलिक आधार स्पष्ट करा.

P.T.O.